

GEOGRAPHICAL SCIENCES

УДК 796.5+642(477.4)

ГАСТРОНОМІЧНИЙ ТУРИЗМ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ І ПРАКТИКА ДОСЛІДЖЕНЬ

Нестерчук Інна Костянтинівна,

к. г. н., доцент

Житомирський державний
університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

Анотація: У науковому дослідженні розвинуто концепцію гастрономічного туризму та запропоновано теоретико-методологічні основи його дослідження. Це дало можливість вирішити важливу науково-практичну проблему – дослідити просторові засади формування і територіальної організації гастрономічного туризму Правобережного Полісся України.

Ключові слова: гастрономічний туризм, потенціал гастрономічного туризму, етноси та їжа, кластери розвитку гастрономічного туризму, рецептне районування території Правобережного Полісся України.

У сучасну епоху глобалізації перед кожною етнокультурною спільнотою стоїть проблема збереження національної ідентичності поряд з потребою в кращому розумінні особливостей інших етносів. Зважаючи на це *територія Правобережного Полісся України* є автохтонною, яка зберегла численні пережитки у ділянках народно-побутової культури, гастрономії. Національні гастрономічні уподобання зберігають свою специфіку і відображаються в культурі і мові, в ландшафті і архітектурі, в гастрономії, звичаях та обрядах.

Стійким компонентом культури очевидно постає *їжа*, гастрономія, яка створює каркас у сфері гастрономічного туризму. Вона є менш динамічною

формою у порівнянні з іншими духовними надбаннями людства. Консервативність гастрономії означеної території залежала на пряму від жінок, які були носіями стійких культурно-побутових традицій у минулому просторово-часовому зрізі.

Соціальне становище на кожному етапі життєдіяльності вносило свої зміни у традиційні форми харчування поліщуків. Детальний аналіз локальних особливостей народної їжі мешканців Правобережного Полісся є одним із першочергових завдань наукового дослідження, яке інтерпретується через фізико-географічне, ґрунтове та етнографічне районування та у подальшому укладанні *картографічних моделей гастрономічного туризму Правобережного Полісся*.

Здійснено передумови розвитку гастрономічного туризму як нової моделі соціального споживання індустрії розваг в контексті гастрономічно готуризму в науковому полі симулякру, ескапізму, номадизму. Висувається на перший план проблема «суспільства споживання», яка охоплює все життя, коли всі роди діяльності комбінуються одними і тими ж проблемами. Туристська модель споживання не стає виключенням, що на нашу думку є акцентованою проблемою у наукових вишукуваннях гастрономічного туризму. Турист відхиляє реальність, буденність, осілість, тим самим прагне до кочового способу життя – номадизму.

З часом форми та суть номадизму змінювалися. З іншого боку, номадизм може бути подібний до безглуздих поневірянь, єдина мета якого – постійна зміна локацій, зняття необхідності дотримання соціального регламенту і небажання встановлювати стійкі соціальні контакти.

Підштовхування Інтернет ресурсами та мас-медіа до постійного руху, вдосконалення, динамічного розвитку перетворюють мобільність в самоцінність, статусність, а номадизм – в єдино вірний спосіб існування, волевиявлення, прояви якого вкрай різноманітні та непередбачувані і можуть відбуватися в часово-просторовому вимірі, в предметній та соціальній площині, бути затребуваними та оригінальними.

Напрацювання великої когорти наукових праць свідчить про мобільність туриста, швидкість вживання туристського продукту, який носить декоративний, бутафорний характер. Для того щоб вразити застосовується ефект заміщення – симулякр, створення легенди, міфу місцевості, для заохочення туристських потоків.

Особливо це стосується туристів, які стикаються з яскраво вираженим прагненням місцевих жителів тієї чи іншої країни отримати вигоду від їх перебування. Таким чином, проблемна область дослідження включає в себе розгляд симулякра як засобу конструювання сучасної культурної реальності туристичній діяльності.

Кроком до акумуляції науково-практичних вишукувань термінології саме *гастрономічного туризму* стали праці українських вчених у публікаціях українських часописів Д. Басюк [1], В. Вовк [2, 3], І. Галушак [4],

І. Комарницький [5], М. Кляп [6], Т. Куклін [7], О. Любіцева [8]. Огляд джерел про їжу етносів презентує наробики таких вчених як Л. Артюх [9 - 11], В. Доманицький [12], М. Жовнірова [13].

Розвідки серед іноземного загалу наукової літератури в цій царині показали наробики вчених: G. Allen, A. Ken [14], E. Wolf [15], M. De Soucey [16], P. Ferguson [17], C. Hall, S. Page [18], R. Harrington [19], J. Henderson [20], A. Hjalager, G. Richards [21], S. Khoo, N. Badarulzaman [22], M. Molina, B. Molina, V. Campos, M. Ona [23], A. Marchini, C. Riganelli, F. Diotallevi [24].

Феномен гастрономічного туризму сьогодні викликає бурхливу соціальну та наукову цікавість, а у зарубіжних вчених розвивається паралельно із зростанням суспільної цікавості до минулого. У наш час туристична індустрія, прагнучі залучити споживача, часто створює можливість у штучному, змодельованому просторі: виставці чи тематичному парку. Об'єктом гастрономічних досліджень є цілий комплекс історичних асоціацій: язичництво та родова структура, дієтичні переваги та економіка.

Неявно припускається, що нова модель соціокультурних центрів, передбачає «кочівництво», «номадизм», «симулякр», «ескапізм» як правильних

адаптерів аналітичної моделі розуміння соціальної динаміки мобілістичного способу життя. Наразі нові імпульси, тенденції, виклики в площині симулякру, номадизму, ескапізму на тлі гастрономічного туризму нав'язують нову авторську модель споживання туристичних послуг як нової парадигми розвитку індустрії гастрономічного туризму.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Басюк Д. І. Інноваційний розвиток гастрономічного туризму в Україні / Дарія Іванівна Басюк // Наукові праці НУХТ. – 2012. – № 45. – С. 128–132.
2. Вовк Хв. Етнографічні особливості українського народу // Студії з української етнографії та антропології . – К. : Наукова думка. 1981. – 280 с.
3. Вовк Хв. Студії з української етнографії та антропології . – К.: Мистецтво, 1995. – 335 с.
4. Галушак І. Гастрономічний туризм : карпатська агроновація / І. Галушак [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://trubyna.org.ua/novyny/hastronomichnyi-turyzm-karpatskaahronovatsiia/>.
5. Комарницький І.О. Кулінарний туризм в Україні: стан і песимісти регіональної експансії в контексті підготовки до ЄВРО 2012 // Географія і туризм: Науковий збірник / ред. Ю.Б.Олійник та ін. - К.: АльтерПрес, 2011. -. Випуск 14. -. С. 101-106.
6. Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму: навч. посібник / М.П. Кляп, Ф.Ф. Шандор. – К.: Знання, 2011. – 334 с.
7. Кукліна Т. С. Гастрономічний туризм – як парадигма розвитку національної економіки України // Економіка Криму. - № 2 (43). - 2013. - С. 61 - 66.
8. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторовий аспект): Монографія. – К., 2002.
9. Артюх Л. Ф. Народне харчування українців та росіян північно-східних регіонів / Л. Ф. Артюх. – К., 1982 . – 112 с.
10. Артюх Л.Ф. Їжа й харчування в Київській Русі / Л. Ф. Артюх //

Етнографія Києва і Київщини. – К. Наукова думка, 1985. – 118 с.

11. Артюх Л. Ф. Українська народна кулінарія. Історико-етнографічне дослідження. – К. : Наукова думка, 1977. – 112 с.

12. Доманицький В. Народний календар у Ровенському повіті. Волинської губернії / В. Доманицький // Матеріали до української етнології. – Львів, 1912 . – Т. 15. – С. 69–89.

13. Жовнірова М. В. Їжа і харчування як елемент традиційно-побутової культури українців / М. В. Жовнірова, Р. В. Дьяченко // Матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф. «Українська культура XXI століття: стан, проблеми, тенденції». - Київ: КНУКіМ, 2011. - С. 36-38.

14. Allen, Gary J.; Albala, Ken (2010-10-30). The Business of Food: Encyclopedia of the Food and Drink.

15. Wolf, Erik (2006), "Culinary Tourism: The Hidden Harvest", Kendall/Hunt Publishing, USA.

16. De Soucey, M. (2010). Gastronationalism: Food traditions and authenticity politics in the European Union. *American Sociological Review*, 75(3), 432–455.

17. Ferguson, P. P. (1998). A cultural field in the making: Gastronomy in 19th-century France. *American Journal of Sociology*, 104(3), 597–641.

18. Hall, C. M., & Page, S. J. (2009). Progress in tourism management: From the geography of tourism to geographies of tourism a review. *Tourism Management*, 30(1), 3–16.

19. Harrington, R. (2005). Defining gastronomic identity. *Journal of Culinary Science & Technology*, 4(2/3), 63–77.

20. Henderson, J. C. (2009). Food tourism reviewed. *British Food Journal*, 111(4), 317–326.

21. Hjalager, A. M., & Richards, G. (2003). Still undigested: Research issues in tourism and gastronomy. In A. M. Hjalager & G. Richards (Eds.), *Tourism and gastronomy* (pp. 224–234). London, UK: Routledge

22. Khoo, S. L., & Badarulzaman, N. (2014). Factors determining George Town as a city of gastronomy *Tourism Planning and Development*, 11(4), 371–386.

23. Molina, M., Molina, B., Campos, V., & Ona, M. (2016). Intangible heritage and gastronomy: The impact of UNESCO gastronomy elements. *Journal of Culinary Science & Technology*, 14(4), 293–310.

24. Marchini, A., Riganelli, C., & Diotallevi, F. (2016). The success factors of food events: The case study of Umbrian extra virgin oil. *Journal of Food Products Marketing*, 22(2), 147–167.